

COMCOL Annual Conference 2015 – Seoul, Sydkorea, 26-28 oktober

Eva Fägerborg

I år är det fem år sedan COMCOL – Committee for Collecting – höll sitt konstituerande möte i Shanghai och två år sedan vi fick status som permanent internationell kommitté i ICOM. Våra konferenser har ibland arrangerats i partnerskap med andra internationella kommittéer, ibland, som i år med ICOM Korea, enbart i samarbete med respektive nationell ICOM-kommitté. Vård för konferensen var National Folk Museum of Korea (<http://www.nfm.go.kr/language/english/main.jsp>), där ett engagerat team om fyra huvudansvariga och ett okänt antal assisterande personer tog hand om oss på bästa sätt. De hade även lagt upp den givande post-konferensexkursionen till Yeongwol.

National Folk Museum of Korea

Konferenstemat *Collecting and Collections – the politics and praxis of social, economic and intellectual sustainability* anknöt till ICOMs mer generella tema för årets International Museum Day: hållbarhet – ”Museums for a Sustainable Society” – men var inriktat på frågor om hållbarheten hos museerna själva (och andra kulturarvsinstitutioner) och deras samlingar. Fokus låg på fyra delområden: vad hållbarhet kan innebära för institutionella respektive privata samlingar (en mycket stor del av museerna i Sydkorea och Japan är privata), insamling relaterat till hållbarheten hos ekosystem och samhällen samt hållbara metoder för delaktig samtidsdokumentation. En särskild session ägnades även åt det immateriella kulturarvet. Det var som alltid i COMCOL intensiva dagar med keynotes, paper sessions och kvällsprogram/studiebesök. Språken var engelska och koreanska, med simultantolkning.

Några av oss tillresta deltagare träffades innan konferensen, söndagen den 25 oktober, för ett avtalat studiebesök på War and Womens’ Human Rights Museum (<https://www.womenandwar.net/contents/home/home.nx>). Det är stängt på söndagar men

museichefen Kim Sun Shil hade välvilligt lovat att ta emot oss. Ämnet – systemet med sexslaveri i form av s.k. comfort stations som den japanska militären upprättade i koloniserade och ockuperade länder och som pågick från 1930-talet till 1945 – var vi bekanta med sedan ett skakande föredrag vid förra årets COMCOL-konferens. I museet ges både sakligt dokumenterande och konstnärligt gestaltande skildringar av detta fruktansvärda krigsbrott som 100 000 - 200 000 koreanska och andra asiatiska unga kvinnor och flickor utsattes för. Museet öppnade i en ny byggnad 2012 och är bland de bästa och mest berörande jag sett: ett angeläget innehåll, lågmält och gediget presenterat med ett starkt material. Allt, från den prisbelönta arkitekturen till tematisering, utformning och minsta dokument samspelade på ett sällsamt sätt. Museet är också aktivt i nutiden i frågor om krig och våld mot kvinnor och har ett rum för tillfälliga utställningar. När vi var där pågick utställningen Children and Armed Conflict.

Måndagen inleddes för min egen del med styrelsemöte, som fick en mycket formell start med överlämnande av gåvor från var och en av oss till museichefen Jingi Cheon som hedrade mötet med en kort visit. (Det var överhuvud taget intressant att notera all denna hövlighet som kännetecknar det koreanska umgänget.) COMCOL är liksom övriga internationella kommittéer nu i slutfasen av innevarande mandatperiod. Nästa år ska en ny styrelse väljas och det innebär att vi som varit med från starten, i två mandatperioder, slutar. Men en ny ”generation” är på gång och en del av mötet ägnades åt frågor om ny styrelse och kommitténs fortsatta arbete. Medan styrelsen höll sitt möte fick övriga deltagare en orienteringstur i museiområdet med besök i palatset Gyeongbokgung och innan konferensen öppnade fick vi alla en kortare visning i museet av en mycket uppskattad äldre manlig guide (som till skillnad mot de flesta andra koreaner vi mötte talade bra engelska). För övrigt var flera korta visningar av utställningar och magasin i museet instoppade under konferensdagarna.

Konferensinviqningen var tack och lov snabbt avklarad och måndagseftermiddagens presentationer inleddes med en keynote av ICOM Koreas ordförande Bae Kidong om ”Collections History and Museum Development in Korea”. På ett sätt påminner insamlingshistorien om liknande förlopp i västerlandet – med start hos kungligheter och samhällselit och så småningom vidgade kretsar och bredare samlingsområden – men verkar längre ha dröjt sig kvar vid estetiska och traditionellt intellektuella värderingsgrunder. Vardagsföremål, industriella, naturhistoriska och ”foreign culture”-föremål är exempel på samlingsområden som inte började uppträda förrän vid mitten av 1990-talet. Ett annat kännetecken för Korea är det stora antalet privata, ofta små, museer. Även decennierna som Korea var koloniserat av Japan fick konsekvenser för kulturarvet; stora mängder av föremål fraktades över till Japan – och finns fortfarande kvar där i både offentliga och privata museer. Samtidigt skapades samlingar vid en del universitet, som motståndshandling, för att i patriotisk anda bevara koreansk kultur för det koreanska folket.

Efter den här orienteringen över värdlandets musei- och samlingshistoria kom ytterligare dryga tjugotalet presentationer från Korea, Japan, USA, Brasilien, Kenya, Zambia och några europeiska länder samt ytterligare två keynotes: Peter van Mensch, numera fristående konsult, som valt den provocerande titeln ”The Guardian and the Tiger. Do museums constitute a threat to the sustainability of heritage?” och värdlandets Chun Inkeon som talade om sin farfar Chun Hyeong-pil, en förmögen samlare som grundade det första privata konstmuseet 1938. Van Mensch utgick bland annat från Kenneth Hudsons uttalande ”a tiger in a museum is a tiger in a museum and not a tiger” när han pläderade för delat ansvarstagande för kulturarvet mellan ”user community” och ”professional community”.

De övriga inläggen handlade ofta om enskilda museer och deras tolkningar av/arbete för hållbarhet medan inlägget från Japan gav en bild av det nationella, nedslående tillståndet med stora utmaningar för museisektorn. Några exempel: det skydd och stöd för ”designated cultural property” (gäller både privata och offentliga samlingar) som funnits sedan 1950 räcker inte långt (och merparten av kulturarvet är heller inte designerat) och en hel del av de designerade föremålen är borta, kanske sålda på svarta marknaden. Museibygnaderna utgör ett annat problem. Många behöver renoveras och få modern utrustning men till det fattas pengar; däremot har man tydligen satsat på spektakulära arkitektoniska verk som blir en tung börda framöver. Antalet museer har ökat medan besökssiffrorna minskat (med hälften från 1986 till 2010...). Vad som också inträffat på senare år är den tilltagande obalansen mellan museernas administration och de museiprofessionellas arbete. Intendenternas status har försämrats, allt färre är fast anställda och avlönade medan alltfler arbetar oavlönat eller på korttidsanställningar. Allt sammantaget ett hot mot museernas och samlingarnas hållbarhet.

Flera inlägg tog inte oväntat upp ekonomiska svårigheter för museerna som ett hot mot hållbarheten, medan här gavs också exempel på en rad initiativ och arbetsätt för hållbarhet, liksom diskussioner om fördelar och svagheter med ”participative collecting” och arbete med digitala verktyg och metoder. I konferensen enda svenska inlägg gjorde Åsa Stenström en föredömligt pedagogisk presentation av Västerbottens museums arbete med samlingar och samtidsdokumentation i hållbarhetsperspektiv. Föredragen kommer att bearbetas till en konferenspublikation som ska ges ut i samarbete med National Folk Museum.

Sista konferensdagen hade COMCOL sitt årliga formella möte med rapporter om årets verksamhet, antagande av ändringar i kommitténs ”internal rules”, information om nästa års konferens och val av ny styrelse.

Postkonferens 29-31 oktober

Efter konferensdagarna reste de utländska deltagarna tillsammans med personal från Folk Museum med buss österut till Yeongwol i provinsen Gangwon-do. Bara att komma ut från mångmiljonstaden Seoul till det bergiga landskapet i sprakande höstlövsfärger var en upplevelse. Exkursionen innebar hänförande naturscenerier omväxlande med intressanta museibesök. De museer jag särskilt fäste mig vid var Joseon Minhwa (Folk Paintings) museum (www.minhwa.co.kr), fotografiska museet i Donggang (www.dgphotomuseum.com) och Museum of Ancient Asian Woodstock Prints (www.gopanhwa.com). Det senare var dessutom en buddistisk tempelplats och museichefen/ägaren Han Sunhak ledde oss igenom en ceremonieell buddistisk tempelmåltid. Vi blev även inlemmade i Yeongwol International Museum Forum i och med att vi bodde på anläggningen där den konferensen ägde rum och deltog i ett par middagar. Yeongwol International Museum Forum är ett årligt, lokalt arrangerat event kopplat till satsningen på etablerandet av museer som motorer för utveckling av ett område präglat av befolkningsminskning och stagnation. För tio år sedan proklamerades Yeongwol som ”Museum City”, och de museer vi såg under exkursionen är en del av den satsningen.

Att ICOMs konferenser är viktiga för museiprofessionella kan inte nog understrykas. Det är så otroligt givande att mötas och utbyta erfarenheter, se likheter och skillnader och inse att villkoren för museiarbetet är så skiftande mellan länder och kontinenter. Men gemensamt är betydelsen av de museianställdas kunskaper och engagemang – utan det inga hållbara museer.

Stort tack till Svenska ICOM för resebidraget! Som sekreterare i COMCOL och som moderator för en av sessionerna var det nödvändigt att delta i konferensen, och det möjliggjordes av stödet från Svenska ICOM.

Välkomnande kamin med te för besökarna i Joseon Minhwa museum.